

TILLÄMPAT KULTURARV

Forskning och praktik i samverkan
för en hållbar samhällsutveckling

Redaktör Carolina Jonsson Malm
Layout Stefan Siverud
Förlag Kalmar läns museum 2017

RÖSTER OM PROJEKTET

Det vi kallar för kulturarv är de företeelser från det förflutna som vi för tillfället väljer att bevara och föra vidare – av personliga, sociala, politiska eller ekonomiska skäl. Därmed påverkas alltid synen på kulturarv av rådande strukturer och värderingar i samhället och är aldrig statiskt utan i ständig förändring. Kulturarv kan därför aldrig bevaras i sin ursprungliga form, utan omskapas ständigt i vår samtid genom att nya perspektiv, förståelser och berättelser läggs till.

Kultur och kulturarv berikar människors liv och bidrar till social sammanhållning och kulturella utbyten. Kulturarv har en starkt identitetsskapande funktion och av det följer att kulturarvsinstitutionerna och den kulturarvsvetenskapliga forskningen är viktiga medskapare av den kollektiva kulturella identiteten. Dock har betoningen på bevarande inom kulturarvsområdet lett till att samhället inte har utnyttjat kulturarvs fulla potential.

I projektet *Tillämpat kulturarv – universitet och länsmuseum för regional utveckling* har vi utforskat hur kulturarvssektorns kompetenser och resurser bättre kan användas för att stärka den sociala sammanhållningen och bidra till en hållbar samhällsutveckling. Syftet var att visa att kulturarv inte enbart är något som ska bevaras och förmedlas på traditionellt vis, utan också något som ska användas och utvecklas utifrån samtidens behov och intressen.

Vi ville visa att kulturarv kan användas på många olika områden, såsom utbildning, hälsa, integration, demokrati och samhällsbyggande. Det handlar alltså om att hitta nya sätt att tillgängliggöra och nyttja kulturarv till glädje för människor idag.

Projektet pågick mellan februari 2014 och januari 2017 och drevs av Linnéuniversitetet och Kalmar läns museum med finansiellt stöd av Regionförbundet i Kalmar län och Statens kulturråd. En av ambitionerna med projektet var att skapa en gemensam FoU-miljö för aktörer inom den regionala kulturarvssektorn.

2016 bildades Centrum för tillämpat kulturarv vid Linnéuniversitetet, vilket kommer att fortsätta att samla och driva aktuella frågor kring kulturarv och samhällsutveckling. Vår förhoppning är att samverkansmodellen kan spridas till fler regioner i landet och att fler blir medvetna om hur kulturarv kan göra skillnad.

Carolina Jonsson Malm

Projektledare och forskare
Kalmar läns museum
och Linnéuniversitetet

Anders Högberg

Professor i arkeologi, Linnéuniversitetet

Begreppet tillämpat kulturarv inrymmer många betydelser och alla vi som har ingått i projektet har tagit fasta på lite olika saker i vårt arbete. För mig innebär tillämpat kulturarv **nya perspektiv** på vad kulturarv är och hur den insikten påverkar arbetssätt och policys inom kulturmiljövården.

Kulturarv är inte bara ”saker från förr”, utan också de processer som skapar våra föreställningar om dessa saker. Det innebär att kulturarv aldrig är konstant, utan i ständig förändring, beroende på rådande ideologier och samhällsordningar. Förståelsen för detta, hur kulturarvsprocesser ser ut och fungerar, måste sedan omvandlas och tillämpas i praktiken när vi arbetar med praktiska kulturarvsfrågor och samhällsutveckling.

Själv intresserar jag mig för frågor som handlar om social hållbarhet och hur exempelvis museer kan arbeta mer medvetet, öppet och inkluderande utifrån denna nya kulturarvsförståelse. Att vi inte låser fast individer och grupper i en essentialistisk syn på kulturarv, utan fokuserar på likheter istället för olikheter, och på gemensamma intressen och mål. Det är ett konkret exempel på hur teorin kan utveckla och förändra praktiken.

Ebbe Westergren

I:e antikvarie, Kalmar läns museum

För mig innebär tillämpat kulturarv **nya mål och visioner** för museet. Kulturmiljövårdsarbete har traditionellt handlat om att bevara, förvalta och förmedla historia. Tillämpat kulturarv handlar snarare om hur kulturarv utvecklas och används i dag inom olika samhällsområden.

Utgångspunkten är aktuella frågor i samtiden – såsom jämställdhet, mångfald och demokrati – och hur vi kan arbeta för förändring. Vi måste därför ställa oss frågan hur vi vill att det ska se ut i framtiden och hur kulturarvsinstitutioner kan bidra till att uppnå detta. Kulturarvsarbetet måste alltså ha ett framtidsperspektiv, där positiv samhällsutveckling är målet.

Själv arbetar jag med detta inom vår internationella organisation Bridging Ages och i samverkan med lokala och regionala myndigheter och organisationer här i Kalmar län. Just nu är mitt huvudfokus frågor som rör integration, konflikthantering och mänskliga rättigheter, viktiga frågor både globalt och regionalt.

Cornelius Holtorf

Professor i arkeologi, Linnéuniversitetet

För mig innebär tillämpat kulturarv nya spännande samhällsfrågor att arbeta med, vilket också medför möjligheten till **nya samarbeten och samverkanspartners**.

För mig är det viktigaste inte att främja kunskap om det förflutna, utan att se hur vi kan påverka samtiden. Därför gäller det att samverka med andra samhällsaktörer för att kunna nå ut och påverka i högre grad. Läns museet är en sådan samarbetspartner. En av fördelarna med museet är att de har vana att arbeta nära människor genom publikengagemang och besöksutveckling. Det gör museet till en bra plattform för att sprida forskning och skapa debatt.

Jag samverkar även med flera andra intressanta aktörer i mina olika forskningsprojekt. Bland annat har jag i flera år forskat kring långtidsförvaring av kärnavfall ur ett framtidsarkeologiskt perspektiv. Då har jag involverat aktörer från kärnkraftssektorn, ett kanske något okonventionellt samarbete, vilket har varit givande både för mig och för dem.

Örjan Molander

Länsmuseichef, Kalmar läns museum

För mig är tillämpat kulturarv kopplingen mellan teori och praktik. Att sammanfoga den teoretiska forskningen vid universiteten med den praktiska verksamheten vid museerna och att hitta ett systematiskt och strategiskt sätt att göra detta på.

För mig och läns museet har fokus på samhällsrelevanta tillämpningar av kulturarv lett till **nya strategier och prioriteringar** för museets verksamhet. Där har samtalen med forskarna från universitetet varit väldigt värdefulla, eftersom de kommit med nya perspektiv och ny kunskap.

När vi inledde dessa strategiska samtal hade vi ett ganska brett anslag och diskuterade till exempel om vi skulle arbeta med turism och näringslivsfrågor, men efterhand föll det sig ganska naturligt att inrikta sig på sociala frågor och samhällsutmaningar, och i dag arbetar alla enheter inom museet med dessa frågor på olika sätt.

Även om projektet nu är slut kommer vi att fortsätta med dessa strategiska samtal och med verksamhetsutvecklingen, exempelvis genom företagsforskarskolan i uppdragsarkeologi, GRASCA.

Bodil Petersson

Docent i arkeologi, Linnéuniversitetet

För mig innebär tillämpat kulturarv nya arbetssätt och att arbeta med **nya målgrupper**. Som forskare i arkeologi möter jag oftast andra forskare eller personer med ett populärvetenskapligt intresse för arkeologi, men när det gäller tillämpat kulturarv vill jag arbeta med andra grupper, som kanske inte är engagerade i kulturarvsfrågor eller ens vet vad kulturarv är för något. Det handlar om att göra kulturarv relevant för dem. Det kan vara skolbarn, nyanlända, äldre eller människor med funktionshinder, som tidigare haft begränsad tillgång till kulturarv och kulturmiljöer.

För mig har fokus på tillämpning inneburit ett mer aktivt arbete med att nå ut med min forskning i lokalsamhället och att undersöka hur människor förstår och interagerar med kulturarv i sin omgivning. Just nu leder jag ett forskningsprojekt kring vad jag kallar för experimentellt kulturarv, där jag utforskar mötet mellan arkeologi och konstnärskap på Öland, vilket är ett exempel på detta.

Niklas Ammert

Docent i historia, Linnéuniversitetet

För mig innebär tillämpat kulturarv bland annat **nya former för kunskapsutveckling och lärande**. Eftersom jag är lärarutbildare och forskar kring historiedidaktiska frågor tycker jag att det är särskilt intressant med tillämpning i undervisning. Det handlar om att omvandla teoretisk och kanske abstrakt kunskap till konkreta exempel och situationer för att stödja lärandeprocessen och nå lärandemålen.

Jag är intresserad både av tillämpning i min egen undervisning och att forska kring hur studenter och elever tillämpar, utvecklar och kommunicerar kunskap i olika lärandesituationer.

Något jag ägnat mig en del åt är att undersöka museets pedagogiska skolprogram, som bygger på så kallad tidsresemotodik. Syftet är att se hur användningen av historiska kulturmiljöer i undervisningen kan fördjupa deltagarnas förståelse och utveckla deras förmågor och färdigheter. Det är en metod som jag skulle vilja fortsätta forska om. Ett bra exempel på hur teori och praktik kan berika varandra.

TILLÄMPAT KULTURARV:

- ska främja användningen av kulturarv och kulturarvsvetenskaplig forskning inom den offentliga sektorn, i näringslivet och på andra samhällsområden;
- befinner sig i skärningspunkten mellan teori och praktik genom att sammanföra forskning och praktiskt kulturarvsarbete;
- syftar till metodutveckling, kompetensutveckling och policyutveckling;
- är tvärdisciplinärt och tvärsektoriellt;
- bygger på samverkan och erfarenhetsutbyte mellan olika individer och grupper;
- ser kulturarv som en meningsskapande process med potential att skapa gemensam förståelse och social sammanhållning;
- tar sin utgångspunkt i nutiden och aktuella frågor och samhällsutmaningar;
- har ett framtidsfokus med konkret samhällsförändring som mål;
- strävar efter ett inkluderande, jämlikt och hållbart samhälle.

REGIONFÖRBUNDET
I KALMAR LÄN

Linnéuniversitetet
KULTURRÅDET